

Szigeti Tamás

- Vállalkozói szféra
- Kamarai tagság
- A közigazgatás nem üzleti vállalkozás
- A szabályok alapvetően feltételezik a csalást
- Forgalmi engedély stb.
- Debreczeni Pistáról való megemlékezés: 2023-ban

Bevezetés: Márai Sándor, Füveskönyv, *A hivatalról és a hivatalnokról*

„Nincs korszak a fejlettebb, társadalomban élő emberiség életében, melynek kiválóbb költői és gondolkozói ne szidnák a hivatalt és a hivatalnokot. Csak a nomád ember és a horda nem ismerte ezt a panaszt. A társadalomba összeverődött embercsoportok nem nélkülözhetik ezt a szükséges rosszat, a hivatalt: Cicero éppen úgy szidja, mint Shakespeare vagy Montesquieu, s egyik korszak sem tud meglenni nélküle.

Mert kezdetben van egy tér, az agora, ahol az emberek nomád életükből összeverődnek, hogy megbeszéljék a közös emberi feladatokat; a tér körül felépül a város, a polis; a város körül, kóros és természetes sarjadzással, felépül az állam. Ez a folyamat ismétlődik évezredek át, egyhangú ütemmel. A hivatalnok a társadalom következménye, a hivatal a város életműködésének feltétele. Még senki nem talált fel helyette

mást vagy jobbat.

S mindig rossz volt és mindig packázott a hivatal; gondolj erre, mikor sorba állsz egy pénztár előtt, hogy udvarias és alázatos várakozás után adót fizethess, vagy megmentsél valamit, ami jog és törvény szerint máskülönben is a tiéd. A hivatalnak nem az a célja, hogy „jó” legyen. Célja nem emberi, hanem állami. A legjobb hivatalnok és a legtökéletesebb hivatal az, amely s aki nem zavarja túlságosan az életet.

Amely s aki nem cselekszik túlságosan. Ha megalkudnak egymással, az élet és a hivatal, mintegy ötven százalékos egyezséget kötnek és nem bántják túlságosan egymást: ez a legtöbb. De erre csak nagyon fejlett, túlélő, többnyire már elviruló társadalmak és hivatalok képesek.”

A technológia által átszőtt kiber-világban erőfeszítéseket kell tennünk, hogy embernek tudjunk maradni. A jelenlegi világtendencia olyan, hogy a valóságban élő emberi kapcsolatok felőrlődnek, látszólagossá válnak, veszélyben a házasság, a szerelem, a családi kötelék, a barátság, de veszélyben van az emberek közötti hivatali, központi irányítási munka is. A személyes kapcsolatokat helyettesítik a digitális közösségi terek tucatszámra megjelenő telefonos alkalmazásai (Facebook, Twitter, Instagram, TikTok, konferencia-platformok stb.). A Mark Zuckerberg által meg-rém-álmodott Metaverzum virtuális világa a tudományos-

fantasztikus filmekből megismert látszólagos életterek XXI. századi megvalósulása. Az alábbi linken olvasni lehet Zuckerberg virtuális világáról, amelynek ismertető szövegéből is idézek néhány sort:

„Cikkünkben részletesen kifejtjük, mi az a metaverzum, hogyan lehetünk részesei ennek a jelenségnek és hogyan kereshetünk pénzt egy jól megválasztott metaverzum befektetés segítségével. Mik a Facebook metaverzum előnyei és hátrányai, milyen veszélyei lehetnek a Metaverzum használatának (gondolunk itt például az elhíresült metaverzum erőszak esetére – metaverzum rape)? Elképzelhető, hogy néhány éven belül a metaverzumban éljük az életünket, „odabent” dolgozzunk, szórakozzunk, töltsünk időt a barátainkkal?”

<https://www.penzcentrum.hu/tech/20221030/mi-a-metaverzum-mutatjuk-melyik-facebook-metaverzum-befektetes-otletek-a-legnepszerubbek-1130281>

A hatósági rendszerek is gépiesednek, látványos követelményeket állítanak fel – úgymint „zéró tolerancia”, „zéró karbon lábnyom”, „fenntartható fejlődés” stb. Vigyáznunk kell arra, hogy a gépek és a hedonista gazdasági érdekek ne öröljék fel bennünk az isteni, eredetileg bennük lakozó, egymásért, a közösségért élni tudó Homo Sapienst, vagy inkább a Homo Gratus-t, a Kegyelmes Embert. A fizikai világban hierarchia nélkül nem lehet társadalmakat, dolgozó, és más okokból együtt élő csoportokat fenntartani, de a hierarcia – ahogy nevéből is következik: „felsőbbrendű uralom” nem jelentheti az egyén felmorzsolódását, jellegtelen integrálását a társadalom protoplazmájába (lásd: Kína, személyi kreditrendszer stb.). A XXI. században exponenciális sebességgel terjedő „digitalizáció” vitathatatlan gazdasági-technológiai értékei mellett várhatóan sok áldozatot tud szedni abból a társadalmi rétegből, ahol az emberek nem rendelkeznek olyan számítástechnikai ismeretekkel, logikai képességekkel, amelyeknek birtokában meg tudnának oldani – például – egy adóhatósági ügyet.

Egy példa:

Egyik családtagunknak az adóhatóságnál vezetett folyószámláján kb. 70 ezer Ft túlfizetés van, de egy másik számlán pedig hiányt mutat a mérleg... Ezt a NAV postán kiküldött elszámoló számlájáról tudjuk. Az érintett bement a Hivatalba, sorszámot kapott, várt néhány órát, szívta a COVID-os levegőt, lassan sorra került, majd közölték vele, hogy ezt a problémát ott bent a hivatalban nem lehet megoldani, menjen haza, és az Ügyfélkapunk keresztül rendezze az ügyét. „A'viszont látásra!” Nem kell mondanom, hogy földi halandó ilyen ügyet az Ügyfélkapu áttekinthetetlen kaotikumában nem tud elintézni. Nekünk sem sikerült. Nos, itt tartunk.

Hozzáteszem, az Ügyfélkapun keresztül hatósági erkölcsi bizonyítványhoz sem könnyű hozzájutni, mert a logikus útvonalon, amely az áhított dokumentumhoz „vezet” igényelni nem lehet, hanem csak megnézni, hogy szerepelünk-e a

hatósági bűnügyi nyilvántartó listán. Ez az én meglehetősen friss tapasztalatom, és be kell vallanom, hogy hosszas keresgélés után, némi segítséggel rátaláltam az igénylés leadását lehetővé tevő oldalra, de mostanra elfelejtettem, ha új iratot kell kérvényezni, kezdhetem előlről a kutatást a mérhetetlenül kusza Ügyfélkapu opciói között. Érdeemes kipróbálni azt is, hogy miként lehet hozzájutni a Földhivatalnál nyilvántartott ingatlan-térképhez. Nem kis teljesítmény.

Itt jegyzem meg, a digitalizált világban van esély a gyors és hatékony műveletek, ügyintézés lebonyolítására, ha elég magas szintű informatikai ismerettel rendelkezünk, és/vagy szerencsénk is van.

A sikertelen próbálkozások idő és idegrendszer-felhasználása tekintélyes, a kudarc az egyszerűbb ügyintézésektől is elveszi az ember kedvét, bátorságát. És ne feledjük: az új hétszeres áram-díjszabás szerint tekintélyes elektromos energia-számlát is generálunk, miközben izzadó homlokunkat törölgetjük, és Uram bocsá' nem igazán keresztényi gondolatok keringenek a fejünkben.

A beszélgetésben szeretném azt is kiemelni, hogy nyelvünkben is két szó használatos a kormányzás, a szabályok kiszabása folyamatára és azok érvényesítésére: „uralom” és „hatalom”. Az archaikus gondolkodásban az „uralkodó” széleskörű, de a világi és religiózus elveknek megfelelő magasszintű döntéshozói joggal rendelkező vezető volt, pl. Szent István királyunk. A „hatalom” nem szükségszerűen a széles társadalmi közösségeknek az érdekeit szolgáló döntéseket hozó vezető eszköze. A „hatalom” szóban benne rejlik a szűken vett csoportérdekek érvényesítésére irányuló erőszakos törekvés is.

Egyébként az „úr” szavunk eredetileg nem egy basáskodó, alattvalóit kénye-kedve szerint sanyargató, megalázó és kizsákmányoló rangot jelentett, hanem jelentése „szolga” volt. Sumérban az papi fejedelmek között volt egy tisztség: Úr-Bau, azaz Bau isten szolgája. Maga Úr városa is a szolgálat, a másokért fáradozó polgárok lakóhelye volt egyes feltevések szerint. Ugyanúgy, mint a „miniszter”. Ministrálni annyit tesz, hogy „szolgálni”.

Itt kapcsolható be eszmefuttatásunka a „demokrácia” fogalma is. Ezt a szót a XX-XXI. századra oly mértékben devalválták a politikai érdekközösségek, pártok, hogy tényleges jelentése elhomályosult, csak felszínes, lepréselt, kiszáradt „szóvirág” maradt belőle. Ma minden európai és amerikai politikai szervezet demokráciáról – „néphatalomról” – papol, választási ígéreteiben – szakmai értelemben is – abszolút lehetetlen közösségi jogokat, a politikai és technológiai életbe való széleskörű beleszólási lehetőséggel kecsegtetik a választókat. Tekintet nélkül arra, hogy a „megkérdozetteknek” halvány fogalma sincs egy adott politikai, hadművészeti, gazdasági kérdéstről.

A közszféra jelenlegi helyzetében legnagyobb sajnálatomra azt kell látnom, hogy a nap-mint-nap felmerülő, eddig nem várt (?) problémák, események kezelésére nem vagyunk felkészülve. Fontos lenne, hogy az állami apparátus - közigazgatás

– szereplői egyéneként a lehető legmagasabb szakmai ismeretekkel és empátikus képességekkel kellene, hogy rendelkezzenek. Ezzel szemben – tisztelet a kivételeknek – egy rideg, bürokratikus, munkájának végzéséhez gyakran elégtelen ismerettel rendelkező, motiválatlan ügyfélszolgálati munkatársakkal, sokszor sajnos magasszintű döntéshozókkal találkozunk.

Egy példa ismét:

Az élelmiszereket és takarmányokat vizsgáló magánkézből levő laboratóriumok működését a „8/2021. (III. 10.) AM rendelet a nem állami laboratóriumok engedélyezéséről, nyilvántartásba vételéről és működési feltételeinek részletes szabályozásáról” szülő jogszabály határozza meg. A rendelet többek között előírja, hogy a nem állami tulajdonú laboratóriumok az ügyfelek által vizsgálatra beszállított minták vizsgálati eredményeit az élelmiszerlánc-ellenőrző hatóság felé azonnali hatállyal meg kell küldeni, ha a vizsgálati eredmények élelmiszerlánc-biztonsági szempontból aggályosak. Ezen túlmenően a naptári év végén a laboratóriumok minden, azaz MINDEN vizsgálati eredményt kötelesek a hatóság által kijelölt adatbázisba feltölteni.

Mit jelent mindez? Egyrészt az akkreditált laboratóriumok működési követelményeit meghatározó, az akkreditálási törvény mellékletét képező MSZ EN ISO 17 025:2017 szabványban foglalt bizalmas ügykezelési kautéla fatálisan sérül. Másrészt az évközi, különösen az év égi jelentésírás számottevő plusz terhet jelent a laboratóriumok számára. Harmadrészt, a rendelet életbelépése miatt érezhetően csökkent a magánlaboratóriumokhoz érkezett, élelmiszer-lánc-biztonsági jellegű megbízások mennyisége. Röviden, ezzel a rendelettel is igazolni látom a fizikából ismert Le Chatelier-elv (1988) érvényesülését, miszerint minden rendszer a rá gyakorolt hatás alól kitérni igyekszik (ez a legkisebb kényszer, azaz a hatás-ellenhatás törvénye).

A közigazgatásnak, kormányzásnak, bármely vezetésnek alapvető jellemzője kell, hogy legyen az általa hozott döntések (kötelezések és korlátozások) hatásának előzetes tanulmányozása, hatásbecslése. Ezt az aktust nevezik hatástanulmánynak, amelynek elkészítése a legtöbb esetben éveket, de legalább hónapokat venne igénybe, mielőtt a döntés valamilyen módon jogerőre emelkedik, és a benne foglalt előírások végrehajtása kötelezővé válik.